

Kvindem historie fortalt med blonder

Fra korset til unisex-trusser. Et århundredes kvindehistorie fortælles i dag gennem undertøjets historie, når Nationalmuseet markerer Kvindernes Internationale Kampdag med et undertøjsshow.

AF SARAH SKARUM SKR@BERLINGSKE.DK FOTO: SCANPIX OG NATIONALMUSEET

Frederikke Heick har tøj på, som var hun lige trådt ud af 1915, lang nederdel, flæsebluse, frakke med pelskrave og opsat hår. Hun er kommet forbi avisen for at fortælle om det store undertøjsshow, som afholdes på Nationalmuseet i dag for at markere Kvindernes Internationale Kampdag.

Her vil 50 frivillige modeller vise undertøj fra 1880 til 1980. Perioden er valgt, så historien begynder med 1880ernes indsnørede korsetter og slutter med corsagerne i 1980'erne. Det show kan Frederikke Heick lige nå at fortælle om, inden hun skal videre til en workshop om 1915 og kvindernes valgret.

Hun er ekspert i det, hun kalder *performativ historieformidling* – publikum inddrages, når de oplever historien – og arrangerer blandt andet Nationalmuseets bidrag til genopførelsen af kvindernes march i juni 1915, hvor man takkede kongen og anerkendte ham for hans rolle i at give kvinderne valgret. Til genopførelsen, som vil finde sted i juni i år, vil en gruppe kvinder gå klædt som i 1915, og løftede man deres kjoler – hvis de altså var klædt korrekt på inderst inde – ville man kunne aflæse kvindernes ændrede rolle i samfundet på det undertøj, de bar. I hvert fald hvis man vidste, hvad de havde båret tidligere. Og var uforskammet nok til at se efter.

Så meget har undertøjsmoden fulgt med tidsånden. Og så meget har kvindeidealene afspejlet sig i undertøjet. Det handler nok om at holde brysterne på plads og underkroppen varm. Men det handler om meget mere, hvilket man kan opleve til showet i aften.

»Undertøjet afspejler jo moden, men også tidsånden og det kvindebillede, man har i en periode. Se bare på 1880'erne, hvor man stadig bærer korset, som snører taljen ind. Men på grund af industrialiseringen bliver korsetter tilgængelige for en bredere gruppe af kvinder, fordi de bliver billigere at fremstille, når man kan sy på maskine. Og så opstår

der en ny mode, hvor de velstillede distancerer sig til arbejdende kvinder. De får et nyt slags korset, der giver form som en gås eller en due, hvor man er snøret ind i taljen, men i modsætning til et almindeligt korset også har en flad mave. Det er umuligt at arbejde i.»

Men korsettet forsvinder, både fordi man fra kun at se kvinder som pryds-genstande, begynder at betragte dem som mennesker, der skal kunne fungere. I forlængelse af den tankegang bliver korsettet betragtet som usundt – damerne dåner på stribe – og fordi man får brug for kvindernes arbejdskraft under Første Verdenskrig, må de smide korsettet og bære undertøj, der er mere bevægelse i. Brysterne, der tidligere har hængt løst ved kanten af korsettet, samles nu og holdes på plads. Kvindekroppen får en byste, som man gerne understreger ved at bruge bluser og skjorter med fylde over barmen. Men det sexede er benene. Der er kig til anklerne for første gang i århundredet, og det bliver kun værre, da Garçonne-pigen, der mest af alt ligner en dreng, dukker op i

Det handler nok om at holde brysterne på plads og underkroppen varm. Men det handler om meget mere.

1920'erne. Ikke kun korsettet forsvinder, selv det klassiske undertøj, man bar under korsettet – chemisen – er væk. Den er for omfangsrig og passer ikke i den smalle silhuet.

Brysterne snører man ind, så de nærmest forsvinder, man vil ligne en ung pige, ja, næsten en dreng. Anklerne dukker op i modebilledet for første gang,

og kigget til dem er uendeligt sexet (og strømper derfor interessante).

Men da euforien over den vundne krig afløses af 1929-krakket og den efterfølgende depression, ryger kvinderne tilbage til hjemmet. Her sidder de nydeligt klædt på, næsten som i 1910'erne igen, ja faktisk er korsetterne på vej tilbage, de første dukker op igen i 1939, men krigen stopper alting. Der er rationering og råvaremangel, selv mangel på sæbe, så meget undertøj kommer i laksefarvet, for laksefarvet undertøj ser ikke beskidt ud så hurtigt som hvidt undertøj. Undertøj bliver mere et spørgsmål om have noget praktisk på end om at være sexet – gammelt strik bliver trævlet op, nyt bliver strikket, og gammelt tøj syet om.

Til gengæld sker der meget med undertøjet i 1950'erne, fortæller Frederikke Heick.

»Det interessante er, at kvindeidealet i 1950'erne minder om det borgerlige kvindeideal før århundredskiftet. Kvinden skal tilbage til kødgryderne, og for manden bliver det at have en smuk og velklædt kvinde et statussymbol. Diors »New Look« er jo ekstremt feminint med korset og lange skorter med masser af volumen. Kvinden i 1950'erne balancerer mellem sexet – tænk på torpedobrysterne, der sidder helt oppe under hagen – og babydoll-looket med yndige kjoler, pastelfarver og blonder. Nylon er blevet opfundet, så undertøj og strømper bliver billigere og mere tilgængeligt. Ingen gider til gengæld have det laksefarvede tricot charmeuse, for det signalerer krig og mådehold. Nogle mener også, at kvinder klæder sig så feminint, fordi de må konkurrere om @

Fra indsnørede korsetter til blødt bomuldsundertøj. På 100 år ændrede kvindens undertøj sig radikalt. Fordi ideen om den perfekte kvinde ændrede sig. Fra passiv pyntegenstand til aktiv person.

Undertøjet næ-
rop er idealet.
er det ideal på

I 1980'erne
bruger kvinden
undertøjet til
at iscenesætte
sig selv som
sexet – og her
lidt farlig i dyre-
print.

mændene. Der er så mange unge mænd, der er døde i krigen, at man må gøre sig umage for at få fat i en efter krigen.»

I 1960'erne dukker garconne-kvinden op igen. Denne gang hedder hun bare Twiggy, men hun har samme kleine statur og er et barn, ikke en voksen kvinde. Kvinden er nu for alvor kommet ud på arbejdsmarkedet, og derfor bliver hendes undertøj mere praktisk. Hofteholderen smelter sammen med strømperne, og strømpebukserne opstår. De er nemme at tage på, nemme at tage af.

I 1970'erne bliver det endnu mere fornuftigt. Det kaldes naturligt, og det handler om kvindefrigørelse og om ikke at dyrke det kvindelige og feminine som noget særligt. Unisex er trenden, og det kan ikke blive neutralt nok. Tænk bomuld, der kan vaskes fornuftigt og i en model, som alle kan dele.

«Eller ingenting. Vi har en kvinde med i showet, der kommer i en strikket poncho og intet undertøj. Den naturlige krop er idealet. Selvom kvinder i JBS-reklamer for unisex-undertøj nu stadig står med et frækt blik i øjnene,» siger Frederikke Heick.

For som den amerikanske skuespiller Groucho Marx forudså, gik sex ikke helt af mode, og i 1980'erne, som er det sidste årti, Frederikke Heick beskæftiger sig med, dukker det op igen. Og denne gang er det hverken en naturlig eller en uskyldig kvinde. Hun er skrap, bestemt, og hun ved, hvad hun vil have.

«I 1980'erne bliver kvinderne endnu mere selvstændige, og de bliver sexede

på en ny selvbevidst måde. Undertøjet er ikke længere formende, men kun til pynt, så signalværdien er vigtig. Undertøjet bliver brugt yderst, en corsage sammen med en habitjakke er en måde at signalere, at man er en sexet kvinde, trods den maskuline habit. Det sorte undertøj, der er mere dominerende og mindre uskyldigt, bliver for alvorlig stort i 1980'erne. En anden stor tendens er det det sporty, der har forbindelse til det kropsfikserede. I 1980'erne kommer de første motionscentre, man skal træne kroppen og holde sig slank. Kvindeidealet bliver en kvinde, der har kontrol over sig selv. Man kan næsten sige, at i løbet af de hundrede år flytter korsettet plads. Fra udenpå kroppen til indeni.»

Undertøjsmodeshow på Nationalmuseet

Modeshowet er anderledes end traditionelle pikante modeshows, for her handler det ikke om at se sexede modeller i minimal beklædning, men om at få kvindehistorien ind under huden. Formidler og etnolog Frederikke Heick guider publikum gennem tiden, tøjet og kvindernes status.

I dag kl. 19-21 i
Nationalmuseets forhal. Pris: 125 kr.
inklusive et glas vin og en let anretning.
Bestil evt. billet på forhånd.

Billet.natmus.dk.